

**Passat i present de les dones migrants a
Girona: un procés d'adaptació invisible**

Beca 8 de Març d'Estudis Històrics de les Dones a Girona

Ajuntament de Girona

Dra. Carme Echazarreta Soler

Dra. Nuria Fernández García

Febrer 2017

Índex

Agraïments	3
1. Migracions com a fenomen global	4
2. Migracions amb perspectiva de gènere	5
3. L'experiència de les dones migrants	10
4. Migració a Girona	13
5. Vida de les dones a Girona	14
5.1 Dones participants a l'estudi	16
5.2 L'experiència migratòria de les dones	18
5.2.1 Sortida del país	19
5.2.2 Situació laboral al país d'origen	20
5.2.3 Raons migració	21
5.3 Vida a Girona	22
5.3.1 Serveis d'acollida de l'Ajuntament	22
5.3.2 Llengua	23
5.3.3 Situació laboral a Girona	25
5.3.4 Vincles amb el país d'origen	26
5.3.5 Discriminació a Girona	27
5.3.6 Valoració vida a Girona	32
6 . Conclusions	34
Bibliografia	37

Agraïments

Volem agrair a l'Ajuntament de Girona la seva confiança en el projecte *Passat i present de les dones migrants a Girona: un procés d'adaptació invisible* i per les valuoses aportacions durant tota la vida del projecte dels seus tècnics Xavier Ventura i Jordi Prunera, i de Sílvia Planas, directora del Museu d'Història de Girona i Teresa Cabruja, coordinadora de la Unitat de Gènere de la Universitat de Girona. Així mateix volem donar les gràcies al Centre Cívic Santa Eugènia per mostrar sempre un gran interès en el projecte i per la seva plena disposició a facilitar-nos les seves instal·lacions per dur a terme les entrevistes i la reunió del grup de dones. I especialment volem transmetre el nostre sincer agraïment a totes les dones que han contestat el nostre extens qüestionari i a les 7 dones que ens van obrir el seu cor per explicar-nos les seves experiències: Sinziana Burlacij, Duniesky Olivero, Liliam Lizeth Sánchez, Oumayma el Gourmat, Zandra Carolina Varela, Ekaterina Shirobokova i Diana Rosibel Orellana. A totes vosaltres us desitjem molta sort a aquesta ciutat de tots i totes.

1. Migracions com a fenomen global

Amb dades de Nacions Unides (DAES 2013) s'estima que hi ha al món 232 milions de migrants internacionals, i d'acord amb l'informe del PNUD (2009) 740 milions de migrants interns. Al voltant del 50% dels migrants internacionals es concentren en les principals ciutats de deu països: Austràlia, Canadà, Estats Units, Alemanya, Espanya, França, Regne Unit, Aràbia Saudí, Emirats Àrabs i la Federació Russa (veure dades del DAES 2013). De fet, i d'acord amb l'[Informe sobre les migracions al món](#) (2015), la migració impulsa la creixent urbanització, que contribueix a una gran diversificació de les ciutats. Un de cada cinc migrants viu a les 20 ciutats més grans del món, i en moltes d'elles els migrants representen més d'un terç de la població (per exemple Sidney, Londres, Nova York). Aquesta urbanització i la creixent migració cap a les ciutats porta riscos i oportunitats pels migrants que viuen les seves vides en funció de les ciutats, els seus habitants, les seves organitzacions i les seves normes.

L'augment de la migració cap a centres urbans és inevitable atès un conjunt de factors com l'envelliment de la població als països d'acollida, la globalització, la inestabilitat econòmica, ambiental i climàtica. De fet, la mateixa Nacions Unides apunta que gairebé una tercera part dels 200 milions de moviments migratoris al món es dirigeixen cap a Europa. I el 49.6% d'aquests moviments són protagonitzats per dones (veure IOM 2008). Això significa que la migració femenina ha esdevingut en un fenomen important del moviment migratori.

Però com influeix el gènere a les diferents experiències d'homes i dones migrants? Soriano Miras (2006) considera que un estudi rigorós sobre la migració no pot deixar de banda el paper que la dona exerceix, sent necessari atendre un seguit d'elements que articulen i condicionen el projecte de vida de la dona immigrant (factors econòmics, la unitat

domèstica a la qual pertany, la estructura patriarcal , els factors legals, el nivell d'instrucció, estat civil, nombre de fills a càrrec, experiència laboral anterior, ètnia, ordre de naixement, entre d'altres).

Amb aquest estudi volem contribuir al debat sobre la migració i el paper de les dones al procés migratori analitzant la situació de les dones migrants a Girona. Això resulta important per les administracions públiques ja que, com bé apunta la guia adreçada a les administracions públiques [*Cómo abordar la integración de las mujeres inmigrantes*](#) (Instituto de la Mujer 2008) “les dones immigrants pateixen, en la nostra societat, una doble discriminació pel fet de ser dones i immigrants, el que les situa en una posició d'especial vulnerabilitat en termes generals” (:10), Aquesta mateixa guia destaca el fet que les desigualtats des dels seus països d'origen poden reduir o augmentar, depenent de les noves oportunitats econòmiques, personals i socials que puguin trobar al país d'acollida, la seva edat, la situació i grau de dependència econòmica i emocional respecte a les seves parelles o familiars (en origen o en convivència), el seu nivell educatiu i socioeconòmic, l'accés efectiu a informació i serveis públics, etc. (:15). És per això que la guia urgeix en aquest context, la incorporació d'una Estratègia de Gènere a les polítiques d'immigració per afavorir la existència d'una igualtat real entre homes i dones migrants, considerant la dimensió transversal de les polítiques públiques, en aplicació de la Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la Igualtat efectiva de dones i homes i del principi constitucional de la igualtat entre homes i dones. Això significarà que la incorporació d'accions de planificació seran un element fonamental per integrar a la població immigrant i, en particular, a la dona immigrant (:16).

2. Migracions amb perspectiva de gènere

El gènere com una construcció social que organitza les relacions entre homes i dones pot diferenciar molt les causes, processos i l'impacte de la migració d'homes i dones. Malauradament, fins a finals dels anys 70 l'atenció sobre el fenomen de la migració es centrava bàsicament en la migració masculina, assumint que la majoria de les persones que emigraven eren homes, que era l'home qui inicia el procés migratori i, un cop assentat, emprèn el reagrupament familiar (Bel Adell 1996: 94). A aquesta aproximació, la participació de les dones a les migracions internacionals era banal. Les dones eren invisibles, identificades únicament com esposes, germanes, filles o mares, amb la seva identitat sempre lligada a la d'un home (Losada 1993).

Però la realitat social mostra que la migració és més complexa. És per això que als últims anys hi ha hagut un augment de l'interès per la migració femenina i dels estudis sobre gènere i migració. L'existència de dades procedents d'informes sobre població que mostren que la meitat dels migrants mundials són dones, que la participació de les dones als fluxos migratoris ha augmentat a les últimes dècades i que aquesta tendència continuarà creixent en el futur (ONU 2006, PNUD 2009), ha fet que augmentin els estudis que incorporen el gènere a les teories de les migracions internacionals. Així, actualment, l'interès ha passat de denunciar la invisibilitat de les dones immigrants, la seva presumpta passivitat dins del procés migratori, i el seu lloc a la llar (Morokvasic 1984) al predomini d'un discurs sobre la feminització de les migracions (Castles i Miller 1998, veure també els informes de Nacions Unides) que ha ajudat a entendre com un procés en aparença neutre en qüestió de gènere mostra unes grans diferències entre homes i dones migrants.

De fet, es comença a posar l'èmfasi a treure de la invisibilitat a les dones immigrants i reivindicar el seu rol com actrius econòmiques i socials als països d'acollida. El fet que als

països més desenvolupats la feminització de les migracions internacionals hagi estat més intensa, passant el percentatge de dones immigrants de 47.9% a 1960 al 50.9% a l'any 2000 (Zlotnik 2003), ha contribuït a aquest interès. No obstant això, i tal i com apunten Juliano i Nash “el pes de les dones immigrants és difuminat, simplificant la seva complexitat quantitativa i qualitativa” (2007).

En aquest sentit, destaca el procés de “privar de drets i fer invisibles” els sectors on treballen les dones immigrants, en un “procés de marginalització més que d'exclusió” (2008: 202). En una societat regida per una ètica dels guanys i caracteritzada per la pèrdua dels drets laborals (precarietat, desregularització, atur) la pressió mediàtica criminalitza i treballa per constituir la immigració del Tercer Món en una *alteritat* irreductible i, a partir de presumptes diferències culturals estereotipades, legitimar que es privi aquesta població de drets legals i fins i tot drets humans essencials (Teixidó, 2010). Per exemple, en el cas de les mainaderes i minyones, el primer món demana l'ajuda de les dones migrants per fer les feines de la casa i tenir cura de la mainada però sovint són amagades sense el reconeixement del servei que realitzen pel desenvolupament familiar (Ehrenreich i Hochschild 2002)

Per què emigren les dones? Les dones poden emigrar per qüestions econòmiques però també per raons polítiques, socials o culturals. Les crisis econòmiques han afectat de ple les condicions dels homes immigrants que han tingut més dificultats per complir amb el mandat de provisió econòmica, situació que ha impulsat a nombroses dones a buscar noves formes de subsistència, ja sigui en els seus propis països o més enllà de les fronteres nacionals (veure Tapia Ladino 2011). No obstant això, cal destacar que “el que es registra és més aviat la visibilitat de l'assumpció de la provisió econòmica per part de les dones migrants que per molt temps han estat proveïdores principals o co-proveïdores de les seves

famílies abans d'e migrar" (: 122). Per tant, no ha estat estrany que les dones migrants es constituïssin amb freqüència en les principals proveïdores o caps de llar (especialment en el cas llatinoamericà) i en moltes ocasions fossin les pioneres en la trajectòria migratòria, encoratjades per les xarxes familiars i motivades per aconseguir millors salaris en la societat de destí (Rivas i González 2009).

Com apunta Tapia Ladino (2011), un altre tret de la feminització dels fluxos migratoris és que majoritàriament estan formats per dones en edat productiva i reproductiva. Per tant les dones immigrants regularment deixen les seves famílies o fills a càrrec d'altres dones quan decideixen marxar, donant origen a les famílies transnacionals i a les cadenes de cura global (veure també Hochschild 2000).

Gregorio Gil (1999) ha investigat les causes de la migració femenina i destaca que a més de la manca de feina per a les dones -com pels homes-, hi ha altres aspectes que es mostren rellevants. El primer aspecte fa referència a la inserció de les dones al mercat de treball internacional i afirma que no depèn exclusivament de la demanda, sinó que en ella hi són també implicades les relacions materials i ideològiques referides a la divisió sexual del treball. Considera que es fa necessari contemplar les oportunitats d'ocupació tant per les dones com pels homes, i les relacions ideològiques que marquen la desocupació d'ambdós dins l'economia capitalista.

La migració de les dones no s'ha d'analitzar al marge de la crisi en l'ocupació que afecta els homes a la seva societat d'origen i al seu paper com a proveïdors econòmics dels seus grups domèstics. Tampoc es pot entendre separada d'unes relacions de poder entre gèneres que es flexibilitzen davant de situacions de necessitat econòmica, permetent l'acompliment de

les dones dins del sector capitalista. Aquesta flexibilització pot venir donada, no només pels imperatius econòmics, sinó també perquè no implica una ruptura del control que l'home exerceix sobre el producte del treball de la dona. (Gregorio Gil 1999: 257-258)

Aquest increment de la presència de dones immigrants pot estar també relacionat amb les transformacions que han tingut lloc des de finals dels anys 80 al paisatge migratori europeu. D'una banda, el sud d'Europa (Itàlia, Espanya, Grècia i Portugal) deixen d'enviar ma d'obra al nord d'Europa, el que fa que s'incrementi la presència a aquesta regió de població procedent de tercers països. I una de les característiques d'aquest nou espai migratori al sud d'Europa és la feminització d'algunes comunitats d'immigrants, especialment llatinoamericanes, on les dones apareixen com a protagonistes i pioneres de la cadena migratòria. D'altra banda, hi ha un augment de les migracions Est-Oest, amb un augment notable de dones.

El desenvolupament dels corrents migratoris protagonitzats per dones, de caràcter laboral, té el seu origen a la demanda creixent als països desenvolupats de dones per realitzar les tasques més poc valorades socialment (per exemple, servei domèstic o serveis relacionats amb la cura de persones) (veure Anthias i Lazaridis 2000). Alguns autors parlen de "funcionàries de la globalització" o "dones globals" per referir-se a les dones que migren per treballar com empleades domèstiques, al marc de la divisió internacional del treball reproductiu (Ehrenreich i Hochschild 2001, Salazar 2001).

Actualment, hi ha moltes llars transnacionals on les dones són les principals proveïdores econòmiques (Basch et al. 1994). Dones soles que migren, tot i que la decisió d'emigrar forma part d'una estratègia familiar. Són dones joves que es mantenen fidels al grup

d'origen i que són considerades fonts lleials de transferència d'estalvis (Morokvasic 1984), però que pateixen alguns perills com més vulnerabilitat laboral, una menor possibilitat d'ascens social i feines més dures, perilloses i precàries (Anderson 2000).

La migració femenina Sud-Nord va augmentar durant la dècada dels 90 per un conjunt de factors estructurals, lligats al desenvolupament de l'economia global: la crisi que va afectar a les indústries manufactureres d'exportació als països del Sud, els programes d'Ajust Estructural que van contribuir a deteriorar la situació social de les dones, i la implantació de zones franques com a conseqüència de la deslocalització de les activitats productives a l'àmbit internacional. Es podria dir que les conseqüències de la globalització poden ser diferents per homes i dones, i fins i tot alguns autors opinen que les dones són les principals víctimes de la globalització (veure Sassen 1991).

Mentre, als països receptors ha tingut lloc un notable desenvolupament econòmic acompanyat d'un augment de la incorporació de les dones al món laboral, un envelliment de la població, un augment del nivell educatiu de la població. Tots aquests factors impliquen una reestructuració de la demanda laboral i un creixent procés de dualització del mercat de treball (Cachón 2002).

3.- L'experiència de les dones migrants

Hi ha tres etapes al procés migratori on les relacions, rols i jerarquies de gènere influeixen el procés migratori i produeixen diferents resultats per les dones: la etapa pre-migratòria, la transició a través de les fronteres estatals i les experiències dels migrants en el país d'acollida.

A la primera etapa existeixen molts factors que conformen la decisió de migrar i fan la migració més o menys possible per a les dones: situació de la economia del país, context sociocultural, estatus de la dona, relacions de gènere dins de la família, edat, origen rural/urbà, estat civil, paper a la família, nivell educatiu, i classe social, entre d'altres.

A la segona etapa, es té en compte que les polítiques nacionals dels països d'origen poden influir la migració amb legislacions que prohibeixi, seleccioni, permeti, promoció o expulsi població que pot afectar de forma diferent a homes i dones migrants. Aquestes polítiques normalment estan condicionades per suposicions implícites o explícites sobre el paper de dones i homes a la família i la societat. Així mateix, les lleis i regulacions d'immigració dels països destinataris també influeixen en la migració d'homes i dones: moltes polítiques migratòries assumeixen implícitament el paper "dependent" de les dones i el paper "independent" dels homes, el que situa a les dones en un "rol familiar" més que a un "rol laboral" (separació del dret a treballar del dret a residir a un país, per exemple). I això pot reforçar alguns dels factors responsables de la vulnerabilitat social de les dones migrants. També les convencions internacionals que influeixen en les polítiques migratòries poden tenir un biaix de gènere (per exemple la Convenció de Nacions Unides sobre l'estatus de refugiat, que ha estat criticada perquè afavoreix el reconeixement dels homes com a refugiats però les formes de persecució experimentades per les dones en l'àmbit privat són menys probable de ser reconegudes com a motiu de persecució).

La tercera etapa, mostra com homes i dones són tractats i experimenten la integració de forma diferent al país d'acollida. És més probable que l'estatus d'entrada sigui més restrictiu amb les dones migrants que amb els homes migrants perquè els drets de

residència i de treball i els seus drets relacionats sovint difereixen depenent del gènere. Com les dones migrants són sovint vistes per l'estat com "dependents", els seus drets poden ser també legalment dependent de l'estatus de migració i residència d'altres membres familiars. Com les dones són definides a l'entrada al país d'acollida també pot afectar altres drets socials com la seva capacitat per obtenir la ciutadania, l'accés a classes d'idioma, accedir a cursos de formació i/o accedir a programes socials. Les jerarquies de gènere del país d'acollida també poden influir en la incorporació d'homes i dones migrants al mercat laboral: si les dones són tradicionalment subrogades a ocupacions tradicionalment femenines com el treball domèstic, la cura de nens o de persones grans, això pot suposar que, fins i tot, dones migrants qualificades tinguin diferents experiències pel seu gènere. D'altra banda, la migració també pot suposar un canvi de mobilitat social, independència econòmica i autonomia, especialment quan la migració de la dona va acompanyada de la seva participació al mercat laboral. De la mateixa forma, s'ha de veure l'impacte de moure's d'una sistema estratificat de gènere a un altre, la interacció entre la societat i l'àmbit familiar: com canvia l'estatus social de les dones migrants, com canvia la seva posició dins de la família.

S'ha de destacar que moltes dones són empleades a Europa especialment al treball domèstic i al treball agrari temporal. Però això no significa que no hi hagi dones professionals que també migren (veure el United Nations Research Institute for Social Development 2005).

L'acte d'emigrar pot ser vist com l'oportunitat per algunes dones de començar una nova vida en altres països, el que suposaria un allunyament d'estructures socials i/o familiars opressives i discriminatòries. La més recent migració femenina és, en gran mesura, una migració laboral, generalment amb plantejaments temporals, i autònoma, en el sentit que

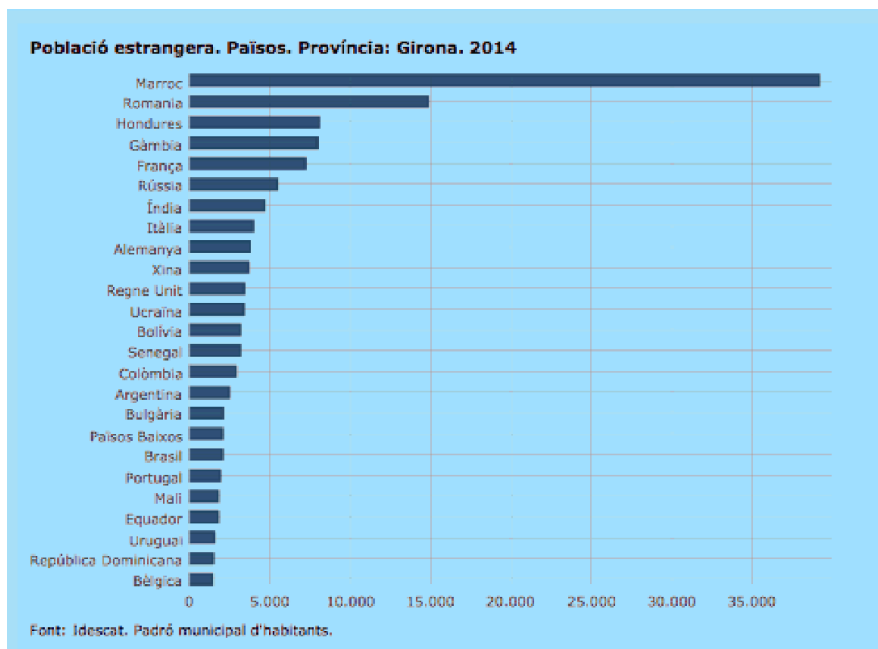
no està motivada per processos de reagrupament familiar amb anteriors cònjuges emigrants masculins o els seus progenitors (Escrivá 2000).

4.Migració a Girona

A Espanya, la política migratòria ha incentivat l' ingrés de les dones al mercat laboral en ocupacions menys valorades, entre elles, el servei domèstic, la cura de nens i vells (veure Ministeri de Treball i Immigració). En aquest context, la possibilitat d'accedir a ocupacions "femenines" ha afavorit l'entrada de dones migrants (Cachón 2002).

Si mirem l'origen de les persones que han migrat a Espanya ens trobem que provenen de Romania (721.445), Marroc (697.074), Regne Unit (310.074), Equador (187.025) i Itàlia (184.179), segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE, 2014).

A Girona, les dades de l' Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat 2015), mostren que les principals nacionalitats provenen del Marroc (39.164), Romania (14.870), Hondures (8.104), Gàmbia (7.974) i França (7.210). A més, l' Idescat mostra que la major part de les dones que treballen a Girona ho fan en el sector terciari. De fet, un estudi finançat per la Unió Europea i elaborat per la Unión General de Trabajadores (UGT) i la Diputació de Girona (2006) destaca que el 80% de les dones migrants a les comarques gironines treballa en sectors com la neteja, els serveis de proximitat o l'hostaleria, sectors que, per altra banda, presenten un alt índex de precarietat i inestabilitat laboral, el que significa que les persones que treballen en aquests àmbits tenen molts problemes per conciliar vida laboral i familiar.

Font: Idescat. Padró municipal d'habitants (2014)

5. Vida de les dones immigrants a Girona

Aquest projecte s'emmarca dins dels estudis de gènere i migració, plantejant interrogants al voltant dels efectes del procés migratori sobre les relacions de gènere. Partint dels estudis anteriorment citats i de les seves aportacions teòriques, l'objectiu principal d'aquest projecte és analitzar i donar visibilitat al paper determinant que ha desenvolupat la dona immigrant en el procés d'adaptació a la societat gironina. Investigar el seu paper socialitzador del seu entorn familiar; volem conèixer i donar a conèixer les seves experiències i la seva producció cultural; volem conèixer com ha afectat la migració a aquestes dones, quin és el paper del gènere en el procés migratori i com han fet seva la ciutat d'acollida i les seves expectatives de futur com a ciutadanes gironines.

Volem donar visibilitat al llegat d'aquestes dones a la societat gironina de la que formen part. A més, es tracta d'un estudi interdisciplinari, en el que es tindrà en compte perspectives històriques, sociològiques, antropològiques, polítiques i de l'àmbit de la comunicació. Aquest estudi també potenciarà el coneixement històric a l'entorn de la migració de dones a l'àmbit gironí contextualitzant i posant en relació l'objecte d'estudi amb l'entorn i la realitat que l'envolta. I, finalment, l'estudi pretén enriquir la recuperació del patrimoni de Girona i de l'imaginari ciutadà, doncs aquestes dones i les seves famílies són part integrant de la societat gironina del present i del futur.

Per assolir aquests objectius, l'estudi utilitza elements quantitius i qualitius. Per això hem elaborat uns qüestionaris en profunditat que han contestat un total de 62 dones. Aquests qüestionaris contenen un total de 45 preguntes que van des de la recollida de dades sociodemogràfiques a la experiència migratòria i, específicament, la experiència d'aquestes dones a la ciutat de Girona. Aquestes 45 preguntes van generar un conjunt de 70 variables que han estat analitzades estadísticament amb el programa SPSS.

A més, hem portat a terme entrevistes a quatre dones procedents de Romania, Cuba, Marroc i Hondures. I hem realitzat un grup de discussió amb quatre dones més procedents d'Hondures (2), Rússia (1) i el Marroc (1).

Els qüestionaris es van passar de Setembre de 2015 a Setembre 2016. Un primer problema que ens vam trobar com a investigadores és accedir a aquestes dones. Es va contactar amb diferents associacions i finalment es va poder passar el qüestionari al Centre Cívic Santa Eugènia, en algunes escoles de Salt i en altres entorns gràcies a algunes de les dones enquestades que han cregut en el nostre projecte des del principi. L'extensió del

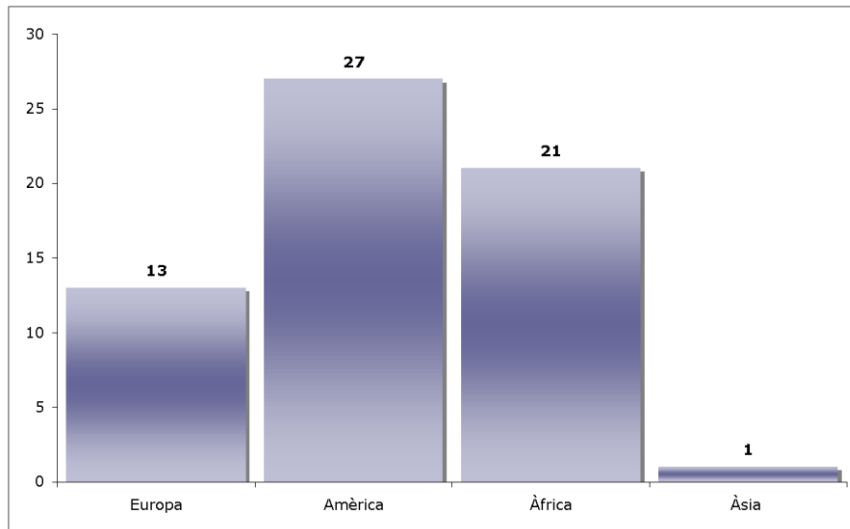

qüestionari també va ser un handicap ja que respondre la totalitat del qüestionari implicava una dedicació de 30 a 45 minuts. Moltes dones no tenien aquesta disponibilitat per finalitzar el qüestionari, així que finalment es va aconseguir omplir un total de 62 qüestionaris.

D'altra banda, les entrevistes i el grup de discussió es van fer el 20 de desembre de 2016 a les instal·lacions del Centre Cívic Santa Eugènia. En primer lloc es van realitzar quatre entrevistes individuals i, posteriorment, es va realitzar el grup de discussió amb quatre dones (en un primer moment estava prevista l'assistència de 8 dones). Tant les entrevistes com el grup de discussió van ser enregistrats i els vídeos poden ser trobats a la pàgina web de l'Ajuntament de Girona.

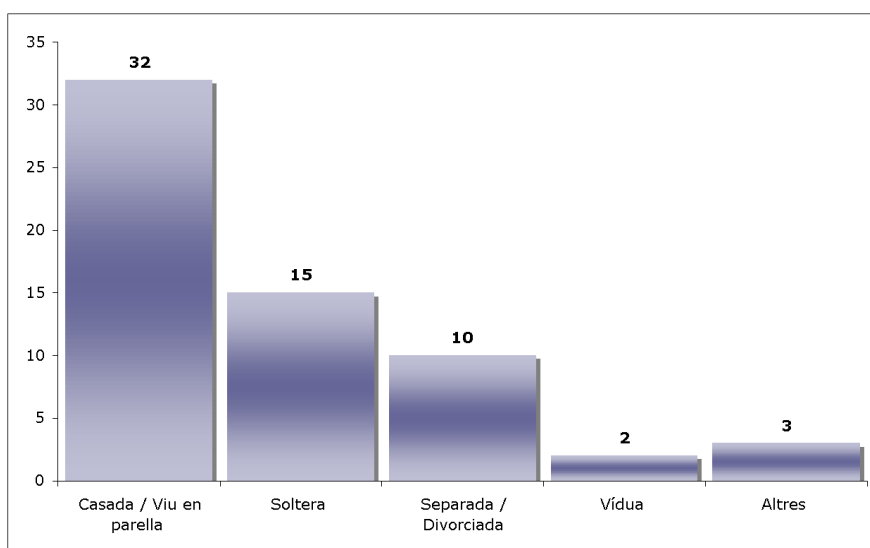
5.1 Dones que participen a l'estudi

Les dones que han contestat el qüestionari provenen de diferents parts del món tot destacant les dones que provenen de Sudamèrica (27) i les que provenen d'Àfrica (21), seguides de les dones que provenen de països de la Unió Europea (13) i només una dona d'Àsia. Per països, destaquen Hondures (19), Marroc (15) i Romania (9), precisament els països que l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat 2015) assenyala com les principals nacionalitats de les persones migrades a Girona: Marroc (39.164), Romania (14.870), Hondures (8.104), Gàmbia (7.974) i França (7.210).

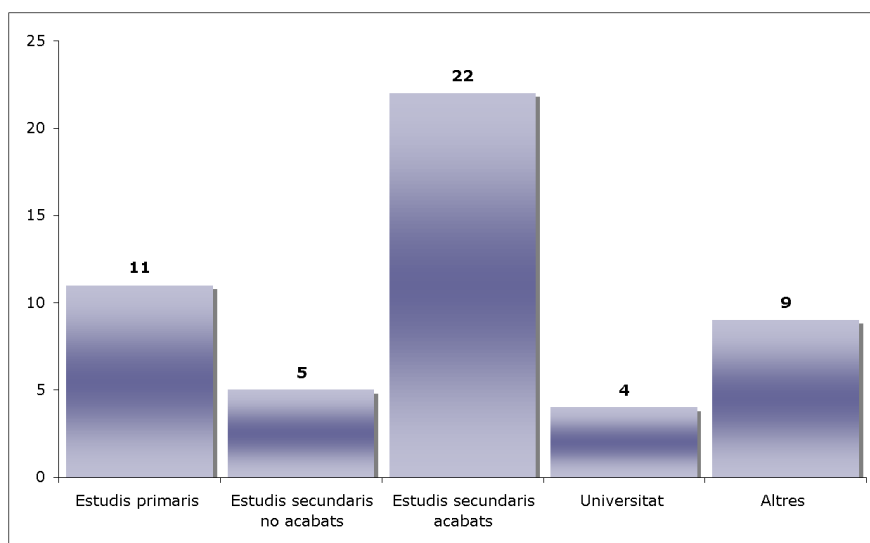

Per edats, hi ha representació de dones des dels 16 anys fins 57 anys. Les franges d'edat més representades són dones entre 21 i 30 anys (19), dones entre 31 i 40 anys (19) i dones entre 41 i 50 anys (13). A la mostra també hi consten 5 dones que tenen menys de 20 anys en el moment de respondre el qüestionari, i 4 dones que tenen més de 50 anys.

En relació amb el seu estat civil, 32 dones enquestades afirmen viure en parella o estar casades, 15 es declaren solteres, 10 separades o divorciades, 2 vídues i 3 assenyalen altres estats civils.

La majoria d'aquestes dones tenen fills (45 vs. 17). Entre aquelles que tenen fills, 18 tenen només un fill, 10 dos fills, 10 tres fills, 3 quatre fills, i 4 dones tenen cinc o més fills.

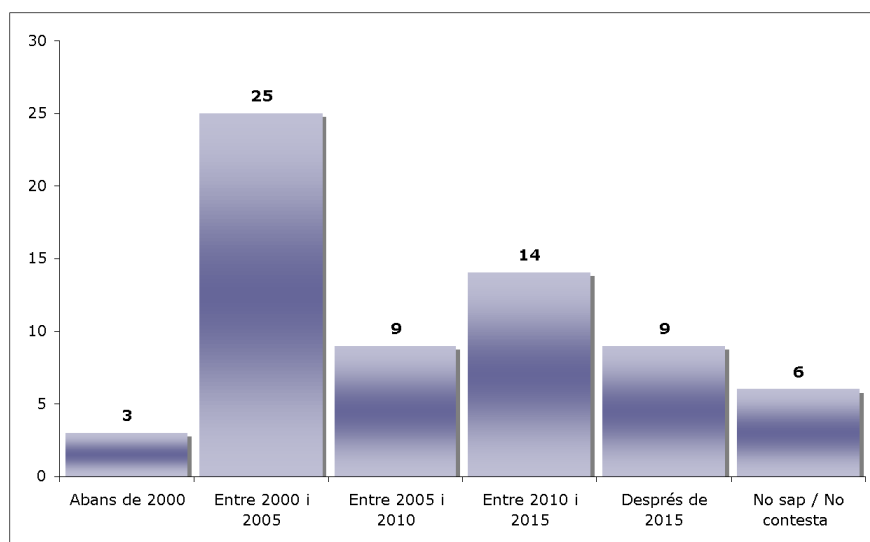
En relació amb el nivell d'estudis, la majoria de les dones enquestades tenen estudis (48 vs. 14). Gairebé la meitat de les dones que han contestat tenir estudis han acabat els seus estudis secundaris (22), tot i que destaca que 11 només tenen estudis primaris i 5 no han acabat els estudis de secundària. Només quatre dones tenen estudis universitaris. Nou dones declaren tenir altre tipus d'estudis.

5.2 L'experiència de marxar del teu país

En aquest apartat mostrarem les dades obtingudes en relació amb la experiència migratòria de les dones immigrants. Entre les qüestions que es tracten es troba informació sobre l'any que van marxar del seu país d'origen, la seva situació laboral al país d'origen, l'any d'arribada a Girona, amb qui es va traslladar a Girona, les raons per les que van emigrar, quantes persones de la seva família han emigrat, si Girona va ser la primera ciutat a la que van emigrar, les raons que les van portar a Girona, si tenien coneguts a Girona i si tenen a un home com a referent a la ciutat.

5.2.1 Sortida del país

La majoria de les dones enquestades (25) van marxar del seu país entre 2000 i 2005, seguides de les dones que van marxar entre 2010 i 2015 (14), les que van marxar entre 2005 i 2010 (9), les que van marxar després del 2015 (9) i les que ho van fer abans de 2000 (3). Per set de cada deu dones Girona va ser la primera ciutat. Entre les dones que no tenen Girona com la primera ciutat a la que van arribar, per a 10 va ser una ciutat a Catalunya, 6 van arribar a una ciutat a Espanya i només una dona va viure abans a una ciutat europea.

Vint-i-sis dones van marxar amb la família amb la qui convivia, mentre que 23 ho van fer soles, 10 amb part de la seva família i només 3 ho van fer amb familiars amb els que no convivia. Destaca que el fenomen de la migració és comú entre els familiars d'aquestes dones doncs una de cada quatre dones tenen a més de 5 familiars emigrats en el moment de respondre el qüestionari.

A les entrevistes i reunió de dones, van descobrir que moltes dones van venir a Girona molt joves. Oumayma el Gourmat (Marroc, 20 anys) va arribar a Girona amb 4 anys. Duniesky Olivero (Cuba, 36 anys) va venir amb 20 anys: “era muy jovencita, sin experiencia, sólo conocía a mi marido y a su familia que conocí cuando llegué aquí. No tenía a nadie, solo

yo”. Ekaterina Shirobokova (Rússia, 37 anys) va arribar a Girona amb 22 anys. Symziana Burlacij (Romania, 42 anys) va arribar a Girona l’any 2004 amb 26 anys. Zandra Carolina Varela (Hondures, 36 anys) va arribar a Girona l’any 2007 amb 27 anys. Només Diana Rosibel Orellana (Hondures, 42 anys) i Liliam Lizeth Sánchez (Hondures, 47 anys) superaven els 30 anys quan van arribar a Girona. Van arribar a Girona amb 31 i 37 anys, respectivament.

5.2.2 Situació laboral al país d’origen

Sobre la seva situació laboral abans de sortir del seu país, més de la meitat d’aquestes dones (36) treballaven al seu país d’origen. La majoria d’aquestes dones ho feia al sector serveis (26), concretament en feines relacionades amb l’hostaleria i el comerç.

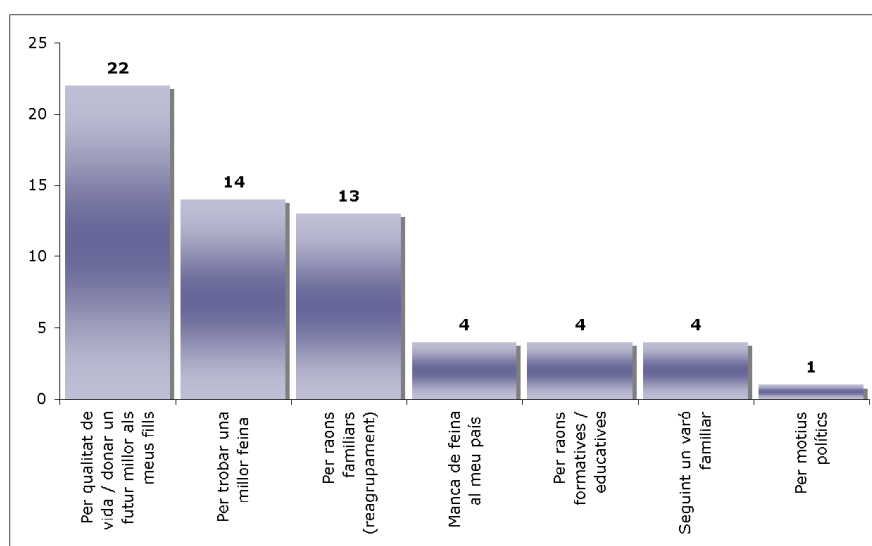
De fet, a les entrevistes Symziana Burlacij (Romania, 37 anys) apunta que no “llevaba una vida muy mala” a la seva Romania natal perquè estava treballant a una fàbrica de costura”, però “no se ganaba el dinero bastante para poder vivir”. Per ella no era una “vida decente” perquè es vivia al dia.

Zandra Carolina Varela (Hondures, 36 anys) afirma que “yo vine para buscar un bienestar para mi hija y para mi. Porque allá en Honduras sí que tenía trabajo, pero de ahí quedé sin trabajo y después era difícil conseguir otro trabajo y también el sueldo era muy (bajo) y entonces hemos decidido buscar y... era la primera vez que salía de mi país, de donde yo nació nunca había salido hasta entonces. Me decidí y salí”. Una opinió compartida per la seva compatriota Diana Rosibel Orellana (Hondures, 42 anys) que manifesta que “por más que trabajes aquí en Honduras, tienes trabajo, sí, pero no llegas a fin de mes” . Liliam Lyzet Sánchez (Hondures, 47 anys) també va marxar de Hondures per la precarietat laboral i va

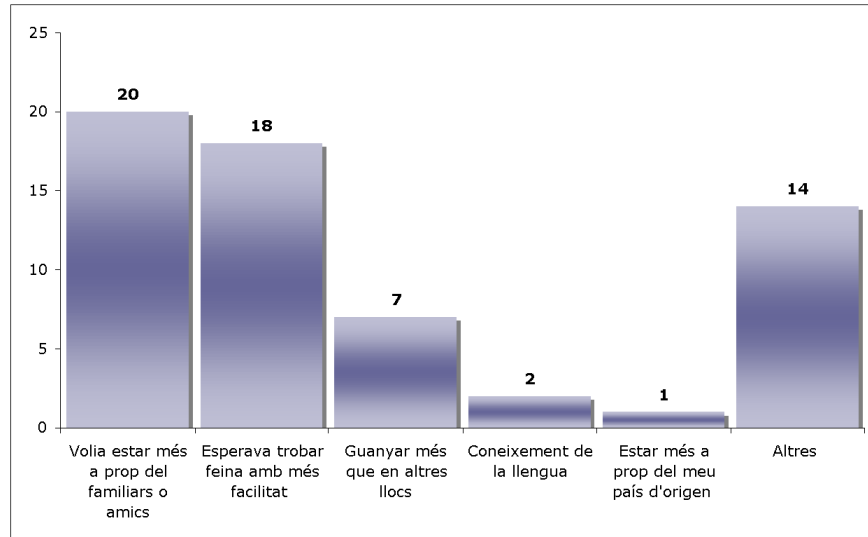
triar Girona perquè tenia una coneguda: “Vine a trabajar porque en mi país yo trabajaba de auxiliar administrativa. Vine a Girona porque decían que aquí se pagaba mejor que en Estados Unidos y me vine yo aquí por una conocida, por una chica que había sido compañera mía en la oficina”.

5.2.3 Raons migració

Entre les raons que donen les dones per emigrar destaquen: per qualitat de vida / donar un futur millor als meus fills (22), per trobar una millor feina (14), per raons familiars (reagrupament familiar) (13), manca de feina al país d'origen (4), per raons formatives o educatives (4), seguint un familiar home que va decidir emigrar (4) i per motius polítics (1).

Entre les raons que les van portar a Girona es troben: volia estar més a prop dels meus coneguts, amics o familiars (20), esperava trobar feina amb més facilitat (18), guanyar més que en altres llocs (7), el coneixement de la llengua (2) i estar més a prop del meu país d'origen (1). Amb aquestes raons manifestades, no estranya la dada de que set de cada deu dones tinguin algú conegut emigrat a Girona.

Set de cada deu dones tenen una figura masculina com a referent. Entre les que manifesten tenir aquesta figura masculina com a referent, per a 24 és el marit o parella amb qui conviu, per a 15 el pare, avi o altre familiar, i només per a 4 el fill gran.

5.3 Vida a Girona

A aquest apartat mostrarem les dades sobre la experiència migratòria de les dones. Entre d'altres qüestions s'aborda si van fer servir els serveis d'acollida de l'Ajuntament de Girona i la seva valoració, si parlen castellà i català, la seva situació laboral, la seva relació amb familiars i amics al país d'origen, si han tornat de visita al país de naixement, la valoració de la seva vida actual, valoració de la seva vida social, els plans que tenen pels propers 5 anys, si senten i/o pensen que hi ha discriminació, de quin tipus, si és diferent a la que senten es homes migrants, i el seu grau de satisfacció amb la seva vida.

5.3.1 Serveis d'acollida de l'Ajuntament

Només tretze de les dones enquestades han fet servir els serveis d'acollida de l'Ajuntament de Girona. Aquestes dones donen una nota al servei d'acollida de l'Ajuntament que va del 5 (1), 7(3), 8 (4) i 10 (5). Per edat, 5 dones que han fet servir els serveis d'acollida de

l'Ajuntament tenen entre 31 i 40 anys, 4 entre 21 i 30 anys, 3 entre 41 i 50 anys i només una més de 50 anys. Les nacionalitats que han fet servir aquest servei són Hondures (6), Marroc (4), Romania (2) i Rússia (1). Nou de les dones que han utilitzat els serveis d'acollida de l'ajuntament tenen fills, 12 tenen estudis, 10 tenien coneguts a Girona, 8 dones tenen feina (jornada parcial o completa) i totes les dones que han fet servir els serveis d'acollida de l'Ajuntament afirmen tenir amistat amb persones gironines. S'ha de destacar que 4 de las 13 dones que han fet servir els serveis d'acollida valoren la seva vida social amb un 10 i 5 d'elles amb un 8. Així mateix, 7 de les dones que han fet servir aquests serveis tenen planejat quedar-se a Girona els propers cinc anys.

Entre les coses que millorarien d'aquest servei es troba: “rebre més ajuda” (dona de 26 anys provinent d'Hondures), “tot” (dona de 57 anys d'Hondures) i “la integració en la borsa de treball de l'Ajuntament” (dones de 42 i 45 anys provinents de Romania).

Tot i que els serveis d'acollida no són molt coneguts entre les dones immigrants, sí ho són els serveis socials de l'Ajuntament. De fet, entre les dones que van ser entrevistades o van formar part del grup de discussió, destaca la valoració d'Ekaterina Shirobokova (Rússia, 37 anys), divorciada amb tres nens petits, que està molt agraïda als assistents socials, que la han ajudat molt a “salir adelante”.

5.3.2 Llengua

Entre les llengües que parlen (a més de la pròpia), 22 d'aquestes dones parlen castellà i 30 parlen català. Destaca que 13 de les dones que tenen el castellà com a llengua materna (24) tenen coneixements de català, mentre que les dones que no tenen el castellà com a llengua materna (38) i parlen català és de 17. Tot i que en nombres absoluts és superior l'ús del

català entre les dones que no tenen el castellà com a llengua pròpia, si es mira els percentatges, aquest és superior entre les dones que tenen el castellà com a llengua materna (54.2% vs. 44.7%). Per naixement, les dones de Gàmbia, Costa de Marfil Senegal, França, Cuba, Moldàvia, Equador, Rússia i Xina són les que més interès mostren per aprendre la llengüa catalana.

Durant les entrevistes, Symciana Burlacij (Romania , 42 anys) va expressar que per ella va ser un xoc l' idioma quan va arribar a Girona. Però va aprendre el castellà i el català. El castellà ho parla i ho entén. El català ho entén però no ho parla, tot i que el segon curs que va fer, gràcies als assistents socials de l'Ajuntament de Girona, va ser Català Conversa.

Una altra de les dones entrevistades, Duniesky Olivero (Cuba, 36 anys) està fent actualment un curs de català. Segons Olivero, el que ha après fins ara és “por mí, escuchando la gente, en la tele, las noticias, los periódicos, los libros... Yo hablo el castellano y si me hablan en catalán lo entiendo perfectamente porque mi cabeza va más rápido y hablo en castellano. Y como sé que me entienden por eso me expreso en castellano. No tengo la obligación esa de sentirme hablar en catalán a no ser en los trabajos que obligatoriamente te lo exigen”.

Només Oumayma el Gourmat (Marroc, 20 anys), que va arribar a Girona amb 4 anys (primer va venir el seu pare dos o tres anys abans i després van venir ella i la seva mare) parla perfectament català i castellà.

5.3.3 Situació laboral a Girona

A Girona 29 d'aquestes dones no treballen (27 dones no treballen però busquen feina i 2 no treballen ni busquen feina). Dos de cada deu dones treballen jornada completa amb contracte i una de cada deu treballa a jornada parcial amb contracte. Vuit dones treballen a temps complet o parcial sense contracte. Cinc dones enquestades tenen més d'una feina.

A l'hora de fer les entrevistes i el grup de discussió vam descobrir que les dones immigrants no van tenir problemes per trobar feina quan van arribar a Girona. Com explica Diana Rosibel Orellana (Hondures, 42 anys) “gracias a Dios, al día siguiente de estar aquí ya tenía trabajo”. Discurs similar trobem en la seva compatriota, Liliam Lyzet Sánchez (Hondures, 47 anys), “los primeros años que estuve no me faltaba trabajo, estuve muy bien” però tal i com ella mateixa indica “ahora la situación está muy difícil. Ya llevo tres años de no poder conseguir trabajo. He estado estudiando de acuerdo a lo que yo he trabajado en mi país. He estado haciendo cursos de limpieza, de camarera de habitaciones y ahora el último de auxiliar administrativo. Y ahora en el presente estoy estudiando catalán”.

A més, a l'hora de portar a terme les entrevistes ens van trobar amb una problemàtica que no havien analitzat inicialment a l'estudi, l'encreuament de gènere i discapacitat. Symcizna Burlacij (Romania, 42 anys) pateix una discapacitat física i creu que això és un problema per trobar feina. No va tenir cap problema en trobar feina quan va arribar a Girona, al mes ja tenia una feina, treballant a la hostaleria o com interna a cases però des de que va començar a tenir problemes de salut i li va ser diagnosticada la discapacitat no ha aconseguit cap feina.

Duniesky Olivero (Cuba, 36 anys), que actualment està separada i no té feina, tampoc va tenir cap problema quan va arribar a Girona. Com ella mateixa diu: “he trabajado casi siempre con mi marido porque él tenía negocio y trabajaba con él. He trabajado un poquito de todo. Normalmente he sido camarera, ayudante de cocina, porque es el ámbito donde yo me he movido porque él es restaurador, tiene un restaurante”.

Ekaterina Shirobokova (Rússia, 37 anys) va aconseguir feina “dando un tanto por ciento de dinero a la persona que le había conseguido el trabajo”, una pràctica que considera molt habitual. “Si gano 10 euros la hora yo tengo que dar 2 euros de mis diez euros a la persona que me ha conseguido el trabajo durante un tiempo”, explica.. Ella va començar a treballar així. Diana Rosibel Orellana (Hondures, 42 anys) ha passat recentment per la mateixa situació d’haver-hi de pagar per treballar. Shirobokova, després de passar molt de temps amb feines on no estava assegurada, ara està contenta perquè té una feina on està donada d’alta.

5.3.4 Vincles país d’origen

Nou de cada deu dones mantenen contacte amb els seus familiars al país d’origen. Entre les diferents formes que fan servir aquestes dones per contactar amb els seus familiars destaquen les trucades telefòniques (44), Skype (20), xarxes socials (17) i els emails (7).

Quatre de cada deu dones no ha tornat mai de visita al seu país d’origen, tot i que tres de cada deu dones ha visitat el seu país d’origen més de cinc vegades.

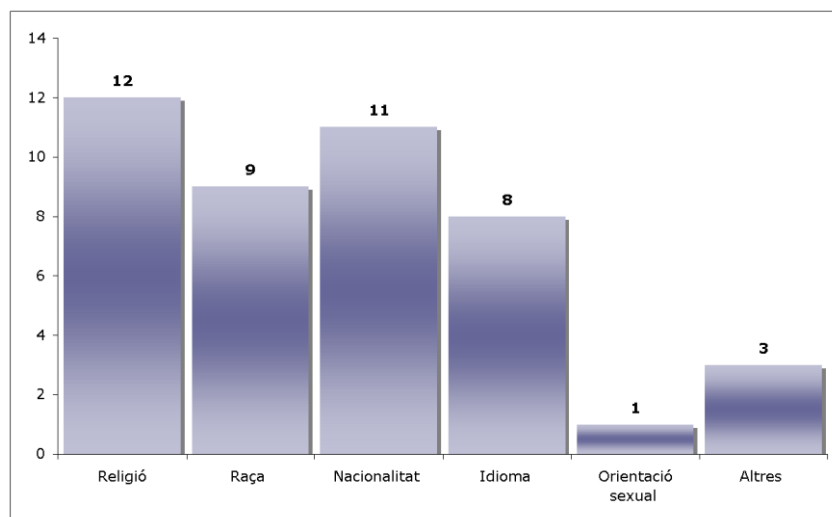
La família d’Oumayma el Gourmat (Marroc, 20 anys) manté vincles amb la seva família al Marroc, però ella mai tornaria perquè tot i que se sent d’allà ha crescut aquí i es considera

“una d’aquí”. Allà només va de vacances, a veure a la família. Com ella mateixa diu “sincerament no podria jo viure allà, més que res perquè els costums, sí que tenim costums d’allà però també hem après costums d’aquí i ja són diferents. Seria difícil (tornar-hi)”. En canvi, sí que creu que els seus pares tornaran algun dia al seu país. Per ella els seus pares estan aquí per ella i els seus germans i aquesta és l’única raó de que ells continuïn aquí.

5.3.5 Discriminació a Girona

A la pregunta si es consideren membres d’un grup objecte de discriminació a Girona, només 8 dones es consideren part d’un grup objecte de discriminació. No obstant això, quan es pregunta a aquestes dones les causes de discriminació a la ciutat de Girona, gairebé la meitat (28) apunten una o varies causes.

Entre els motius de discriminació que apunten les dones enquestades es troben els següents (resposta múltiple): la religió (12), la nacionalitat (11), la raça o el color de pell (9) i l’idioma (8). Només una dona apunta l’orientació sexual com a motiu de discriminació.

A l'entrevista que es va fer a dones immigrants, aquestes van apuntar el català com el factor principal de discriminació. Per exemple, Liliam Lyzet Sánchez (Hondures, 47 anys) afirma que “lo primordial es el catalán. Si no hablas el catalán, no. Es primordial que hables catalán y que tengas tu título homologado”. Symziana Burlacij (Romania, 42 anys) explica que: “en el momento que vas a una entrevista te piden hablar el catalán. Es la lengua. Si no hablas el catalán, en una entrevista, ya tienes el primer punto para ser descartada. Porque no hablas catalán. Yo esto no lo veo normal. Porque ahora sí ya me lo pueden hablar porque llevo bastante tiempo aquí. Pero cuando yo he venido aquí, cuando llevo sólo dos semanas me están hablando en catalán y querían que les contestara en catalán. Yo lo he visto bastante mal. Una vez que alguien viene de fuera y te dice que lleva poco tiempo aquí y no sabe el castellano y el catalán porque mi lengua materna no es el castellano como otros que vienen de Sudamérica que ya hablan el castellano. Mi caso es diferente. Si no lo entiendo, dame un poquito de margen para entenderlo”.

Quan preguntem a Duniesky Olivero (Cuba, 36 anys) si s'ha sentit discriminada, ens comenta que, per ella, la paraula discriminació “es muy fuerte, como para decir que me he sentido discriminada”. Però sí que creu que hi ha discriminació a l'àmbit laboral, tot i que ho focalitza també en l'idioma: “cuando vamos a buscar trabajo el obstáculo número uno es que si no sabes hablar catalán ya es el primer no que tienes, y si tú quieres hacer una cosa que te gusta ya si no hablas catalán muy malamente. Porque he hecho un curso de auxiliar administrativa y me gustaría trabajar de auxiliar administrativa pero como no hablo catalán me dicen que no, como no tienes experiencia te dicen que no, y esas cosas uno queriendo trabajar no puede trabajar y es muy duro”.

Un relat molt interessant va ser aportat per Oumayma el Gourmat (Marroc, 20 anys), que va explicar que a l'escola en algun moment ha patit “això de ser immigrant, allò que

sempre escoltes *'vete a tu país'*, sí, no se, però d'això ja fa anys, ara ja no perquè ja és, no sé com dir-te, hi ha més immigrants. Jo en el meu temps no hi havia tants immigrants com ara, jo en el meu temps sí que he escoltat barbaritats" (...).

El Gourmat també apunta la intersecció de ser immigrant i la religió: "Els altres ens veuen com diferents diguessin, sobretot en la religió, la cultura, aquí ens veuen una mica diferents. Ara jo crec que els d'aquí ja tenen més mentalitzat que estan amb immigrants, però abans era més diferent" (...). Com informa el Gourmat a l'entrevista, "veuen que som diferents, creiem diferent, tenim una altra cultura. Hi ha altres d'altres nacionalitats que ja som com els d'aquí, tenen, entre cometes, la mateixa cultura. Fan més o menys el mateix, ja venen amb el castellà, per exemple els de Sudamèrica, tenen ja això après. Tenen més facilitat que no pas nosaltres. I el mocador, això és el que tira enrere les noies magrebines".

El Gourmat introdueix una qüestió molt present entre dones musulmanes: l'ús de mocador i les seves implicacions: "Moltes vegades a mi em pregunten perquè no porto el mocador però jo no ho porto més que res perquè a l'escola on jo he anat, en totes les escoles, més que res, no em deixen portar el cap tapat. A la feina que tinc de dependenta tampoc puc portar el cap tapat. I clar, per sortir, posar-me'l, entrar i treure'l,... ja no el porto. Això provoca que em facin preguntes: per què ho portes a fora i a dintre no?".

D'altra banda, l'ús o no ús del mocador ha permès a el Gourmat adonar-se de la diferent forma en que es tracta a una dona si fa servir mocador: "la meva mare porta el mocador, porta el cap tapat, i ho noto, que a mi em parlen diferent que a la meva mare. Moltes vegades m'he trobat que vaig a comprar alguna cosa i a mi em parlen en català i a la meva mare en castellà. No sé això amb els idiomes, no ho acabo d'entendre, sincerament, perquè

la meva mare entén el català, potser que li costi més perquè sí que ha estudiat una mica però no com jo que ho he estudiat des de petita, però ho entén. La gent això no ho acaba d'entendre. Al que veu un immigrant ja li parla en castellà, ja li parla diferent”

Les dones que més apunten la raça com a causa discriminatòria són les dones amb menys de 20 anys i les que tenen entre 21 i 30 anys. El grup d'edat que més menciona la religió i la nacionalitat són les dones amb edats compreses entre els 21 i els 40 anys. Les dones que més assenyalen l'idioma són les dones que es troben a la franga d'edat entre 41 i 50 anys.

Per nacionalitat, la raça és apuntada per dones africanes i sudamericanes (Marroc, Mali, Gàmbia, Hondures i Brasil). La religió és apuntada principalment per dones originàries del Marroc. La nacionalitat per dones originàries del Marroc, Romania, Hondures i Brasil. I l'idioma per dones originàries del Marroc, Romania i Hondures. L'orientació sexual només és assenyalada per una dona originària del Marroc.

Vint-i-nou dones pensen que els homes són discriminats de la mateixa forma que les dones, mentre que 10 pensen que són discriminats de diferent manera, 5 consideren que són menys discriminats i només una dona pensa que són més discriminats.

Es troben algunes contradiccions en el discurs de les dones immigrants quan es pregunta per la discriminació de gènere. Symziana Burlacij (Romania, 42 anys) no veu discriminació entre homes i dones, “porque cuando se ha hecho este mundo el hombre es más fuerte que la mujer digamos en cosas de trabajar, porque hablando de otra cosa nosotras somos madres. Quiero decir que mi vida es un poco difícil ahora porque soy mujer y llevo una responsabilidad con mi madre y con mi hijo, no tengo trabajo, llevo la enfermedad que

llevo, estoy un poco discapacitada, pero discriminación por ser mujer, por cuestión de trabajo... puede ser, porque antes de que yo pueda hacer un trabajo han cogido a un chico porque era un trabajo de noche, era una gasolinera, o vamos a coger a este chico porque se ve más de aquí, más fuerte.. bueno, un poco, quiero decir que los hombres son más espabilados, se creen más espabilados, no quiero decir que son más espabilados”.

El mateix trobem amb la experiència de Liliam Lyzet Sánchez (Hondures, 47 anys). Sánchez afirma no sentir-se discriminada pel seu gènere a Girona però després relata la seva experiència quan va anar a deixar un currículum a una feina: “La vez pasada yo fui a repartir un currículum con un chico en un matadero y fuimos los dos al mismo tiempo a dejar el currículum y a él le llamaron pero a mi no. Todavía estoy esperando que me llamen. No sé si porque él era más joven o porque es hombre o por el peso o esto, porque en el matadero necesitas más peso y los hombres tienen más fuerza. No sé si sería por esto... “

Burlacij comenta les diferències entre les dones gironines i les dones al seu país: “las mujeres de Rumania, no quiero decir que son más fuertes, pero cogen trabajos y las cogen en trabajos de fuerza” com “paletas, camioneras, de todo.. donde ves un equipo de hombres, casi siempre hay una mujer o dos. Mi madre casi toda la vida ha trabajado como paleta con mi padre. Mi padre era jefe de equipo de paletas y mi madre trabajaba con él”.

Per la seva banda, Dunesky Olivero (Cuba, 36 anys) veu diferències amb el seu país d'origen, Cuba: “En mi país todo es muy diferente. Normalmente en Cuba la mujer si tiene que ir a trabajar va a trabajar sin tener necesidad de nada, aquí nos ponemos muchos obstáculos a veces, o nos ponen, en el ámbito laboral”.

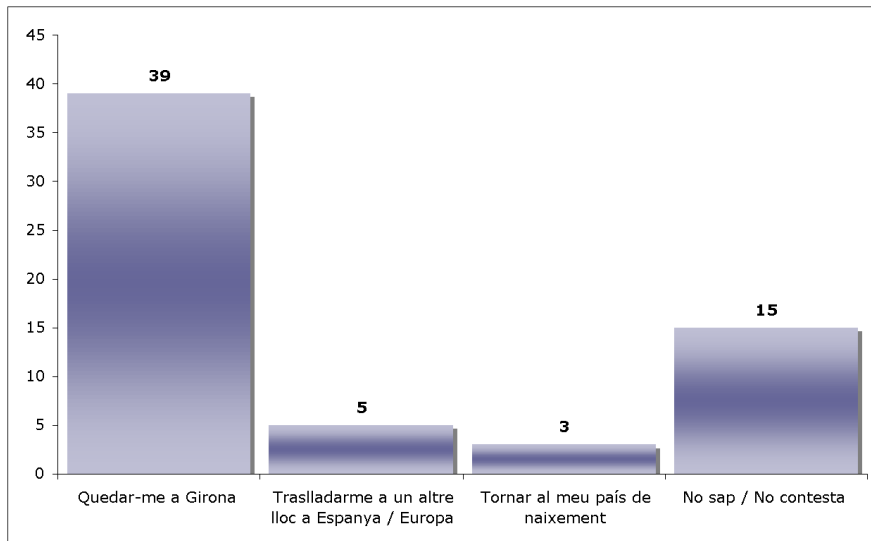
5.3.6 Valoració vida a Girona

Tot i les dificultats que moltes d'aquestes dones han d'enfrontar cada dia, la majoria de les dones aprova la seva vida actual (55). Si ens fixem amb més detall, quinze dones valoren la seva vida actual amb un 8, onze amb un 7, deu amb un 6, set amb un 9 i cinc amb un 10.

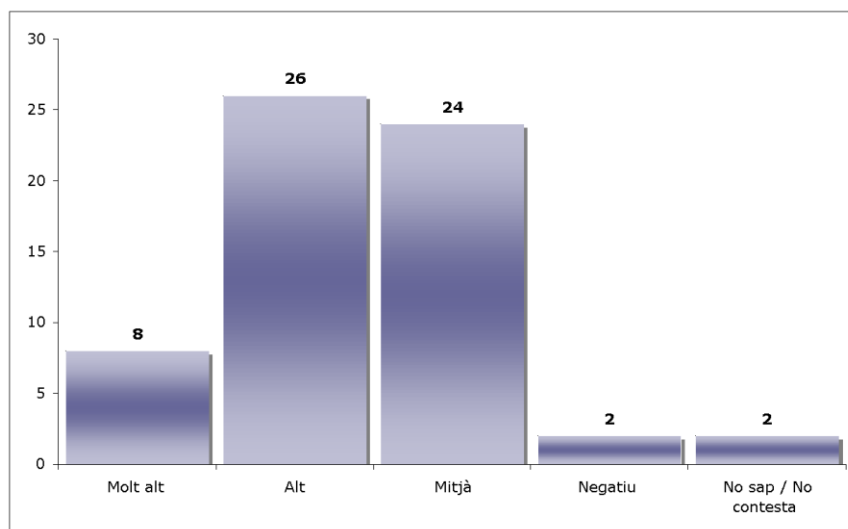
Entre les dones entrevistades, destaca l'optimisme i la valoració positiva de la seva vida a Girona. Symziana Burlacij (Romania, 42 anys) no pensava que la seva vida seria així de precària quan va arribar a Girona fa 12 anys. Tot i això, no tornaria al seu país perquè té les seves arrels aquí i se sent "gironesa de aquí".

En relació amb la seva vida social, trobem nombres similars. Aquí destaca que 19 dones puntuen amb un deu la seva vida social, seguit de 11 dones que valoren la seva vida social amb un 8 i 10 dones que valoren la seva vida social amb un 5. Tot i això, els inicis no han estat fàcils. Com afirma Liliam Lyzet Sánchez (Hondures, 47 anys) "No ha sido nada fácil. Porque cree uno que al salir de tu país todo va a ser mejor y es muy difícil. Tú no tienes familia no tienes a nadie, solo a esta compañera que yo tenía, y empiezas a relacionarte con toda la gente, a comparar el país tuyo con el de aquí y teniendo tus familiares allá es muy difícil".

Entre els plans pels propers cinc anys no destaca la tornada al seu país d'origen (3) ni traslladar-se a un altre lloc dins d'Espanya o Europa (5) sinó quedar-se a Girona (39), tot i que hi ha 15 dones que no saben què faran en els propers cinc anys.

El grau de satisfacció amb la seva vida és alt per 26 dones, nombre similar al de dones que tenen un grau de satisfacció amb la seva vida mitjà (24). Vuit dones consideren que el seu grau de satisfacció és molt alt, i dues dones pensen que el seu grau de satisfacció amb la seva vida actual és negatiu.

Divuit dones creuen que el seu grau de satisfacció seria molt alt si fossin homes, 9 pensen que seria molt més alt i 20 pensen que seria mitjà. Només 8 dones consideren que el seu grau de satisfacció seria molt negatiu (sis dones no saben o no contesten la pregunta).

Entre les dones entrevistades, cap d'elles es planteja tornar al seu país. Liliam Lyzet Sánchez (Hondures, 47 anys) “No me planteo irme a mi país. Ya no me veo yo en Honduras. No, no, no. Por ejemplo, Gerona para mí es mi segunda casa. Ya me ambienté a estar aquí y no me veo en Honduras yo. Que sí, que extraño mucho mi tierra porque es mi tierra, siempre voy a querer a mi país. Pero en mi país no puedes encontrar trabajo tampoco, no se puede, porque hablo con mi familia y la mayoría de mi familia casi está sin trabajo. No hay faena. Y la delincuencia y todo esto de mi país está muy terrible también”. Ekaterina Shirobokova (Rússia, 37 anys) també vol continuar visquent a Girona: “me gusta estar aquí porque es un pueblo muy tranquilo, muy bien para criar a tus hijos”.

Symziana Burlacij (Romania, 42 anys) quan visita Romania té impaciència per tornar a Girona, tot i la situació precària en la que viu. Ella ha viscut “la buena vida en Gerona” i té esperança de tornar a aquesta bona vida. Es considera “geronesa de aquí”. El mateix trobem amb l'Oumayma el Gourmat (Marroc, 20 anys) que té entre els seus projectes fer oposicions per ser policia local o mosso d'esquadra. Tot i les dificultats, aquestes dones veuen el seu futur a Girona.

6. Conclusions

L'objectiu fonamental que presidia aquest projecte era donar veu a les dones immigrants que resideixen a Girona, conèixer la seva experiència migratòria de deixar el seu país i començar en un de nou on, en moltes ocasions, no coneixien gairebé ningú. A través dels qüestionaris, les entrevistes i la reunió de grup que hem desenvolupat, s'ha posat de manifest que moltes d'aquestes dones han marxat dels seus països molt joves i que moltes d'elles treballaven al seu país d'origen però que van decidir deixar aquesta feina per millorar i trobar un futur per elles i pels seus fills.

Són dones que viuen a Girona intentant millorar en tot moment la seva situació: accedeixen a cursos de formació professional o s'interessen per aprendre català apuntant-se a cursos oficials organitzats per la Generalitat o l'Ajuntament de Girona, assessorades, en moltes ocasions, pels serveis socials de la ciutat.

Però també són dones a les que la crisi ha colpejat de forma important. Són moltes les dones que no treballen però busquen feina. I a les entrevistes i reunió de grup s'ha confirmat que la crisi ha estat especialment cruel amb elles. Dones que no van tenir cap problema en trobar feina quan van arribar a Girona (en alguns casos sense conèixer la llengua, ni castellà ni català) es troben ara en situació d'atur de llarga durada i amb la necessitat de reciclar-se formativament perquè el mercat laboral és molt més exigent.

Una altra fita d'aquest treball ha estat descobrir els problemes que presenta la intersecció entre migració, gènere i discapacitat o migració, gènere i religió. Les experiències d'aquestes dones són diferents de la resta. En el primer cas, la discapacitat de la dona migrant fa molt més difícil trobar una feina. En el segon cas, la religió crea el sentiment de "ser diferent" a la resta, un sentiment que es pot manifestar en rebre insults al pati de l'escola o en permetre l'ús del mocador a l'escola o a la feina o la forma en que la gent es dirigeix a la dona que vesteix un mocador al cap.

Finalment, una data que ens ha sorprès és que a la pregunta del qüestionari de si es consideren discriminades a Girona, la majoria de les dones ha contestat negativament. Elles no es veuen a sí mateixes com persones discriminades. Però quan es pregunta per causes de discriminació a Girona, un alt nombre de dones donen una o més d'una causa de discriminació (especialment, la religió, el color de pell o l'idioma). És a dir, elles no són

conscients de ser discriminades però sí poden enumerar causes de discriminació que es pateixen a la ciutat de Girona. El mateix hem trobat a les entrevistes que hem realitzat: no es consideren discriminades per ser dones però en algun moment de l'entrevista han explicat una experiència en que la seva condició de dona les ha perjudicat a l'hora de ser seleccionada per una feina.

La fortalesa que desprenen aquestes dones, en molts casos construïda per haver iniciat una nova vida en una nova ciutat i país, fa que siguin dones amb una gran autonomia i independència. Això pot explicar que, tot i les dificultats actuals que moltes d'aquestes dones enfronten diàriament, gairebé totes manifesten que no volen marxar de Girona. El seu futur i els seus somnis de futur es troben a Girona, la seva ciutat.

Bibliografia

Anderson, B. 2000. *Doing the dirty work? The global politics of domestic labour*. New York: Zed Books.

Anthias, F. i Lazaridis, G. (eds.) 2000. *Gender and Migration in Southern Europe. Women on the move*. Berg: Oxford: NY.

Basch, L, Basch, L, i Glick Schiller, N. 1994. *Nations Unbound: Transnational Projects, Postcolonial Predicaments, and Deterritorialized Nation-States*. Langhorne, PA: Gordaon and Breach Science.

Bel Adell, C. 1996. "La mujer inmigrante. Agente de desarrollo y factor de integración intercultural", *Boletín de I.A.G.E.*, 23: 93-109.

Boyd, M. 1989. "Family and personal networks in international migration : Recent developments and new agendas", *International Migration Review*, 23(3): 638-670.

Bryceson, D. i Vuorela, U. (eds.) 2002. *The Transnational Family, New European Frontiers and Global Networks*. Oxford:Berg.

Cachón, L. 2002. "La formación de la "España Inmigrante": mercado y ciudadanía", *Revista de Investigaciones Sociológicas*, 97: 95-126.

Castles, S. i Miller, M. J. 1998. *The Age of Migration: Internacional Population Movements in the Modern World*. New York: The Guilford Press.

Ehrenreich, B. i Hochschild, A. R. (eds.) 2002. *Global Women: Nannies, Maids and Sex Workers in the New Economy*. New York: Henry Holt and Company.

Escrivà, A. 2000. "Empleadas de por vida. Peruanas en el servicio doméstico de Barcelona", *Papers*, 60: 327-342.

Fernández-Rasines, P. 2009. "Matrimonios mixtos, interculturalidad e integración social en la ribera Navarra", *Cuadernos del Marqués de San Adrián*, 1: 91-118.

Fresneda, J. 2001. "Redefinición de las relaciones familiares en el proceso migratorio ecuatoriano a España", *Migraciones Internacionales*, vol.1 (1): 135-144.

Gregorio Gil, C. 1998. *Inmigración femenina: su impacto en las relaciones de género*, Madrid: Narcea.

Hochschild, A. R. 2000. "Global Care Chains and Emotional Surplus Value", a Hutton, W. i Giddens, A. (eds) *On The Edge: Living with Global Capitalism*. London: Jonathan Cape.

Juliano, D. i Nash, M. 2007. "Género e inmigración" en *La migración extranjera en España: balance y perspectivas* (pp. 159-172). Barcelona: CCG Ediciones

Losada, T. 1993. "La mujer inmigrante marroquí en España", ponencia presentada en el *Congreso Mujeres, Democracia y Desarrollo en el Magreb* (Fundación Pablo Iglesias), Madrid, 23-25 Septiembre, 1993.

Morokvasic, M. 1984. "Birds of passage are also women", *International Migration Review*, 18 (4): 886-907.

Ramírez, A. 1998. *Migraciones, género e Islam: mujeres marroquíes en España*. Madrid: Agencia Española de Cooperación Internacional.

Ribas, N. 1999. *Las presencias de la inmigración femenina. Un recorrido por Filipinas, Gambia y Marruecos en Cataluña*. Barcelona: Icaria.

Rivas, A. i González, H. 2009. *Familias transnacionales colombianas. Transformaciones y permanencias en las relaciones familiares y de género*. Madrid: Editorial Catarata.

Salazar, G. 1992. "Las mujeres de 'bajo pueblo en Chile: bosquejo histórico", *Proposiciones*, 21: 89-107.

Salazar, R. 2001. *Servants of Globalization. Women, Migration and Domestic Service*. California, Standford University Press.

Sassen, S. 2008. *Two stops in today's new Global geographies: shaping novel labor supplies and employment regimes*. Santiago de Chile: CEPAL.

Sipi, R. 2000. "Las asociaciones de mujeres, ¿agentes de integración social?", *Fundació CIDOB Papers*, 60: 355-364

Solé, C. i Parella, S. 2004. “Discursos sobre la Maternidad transnacional de las mujeres de origen latinoamericano residentes en Barcelona”, ponència presentada al *IV Congreso sobre la Inmigración en España*, Girona, 10-13 noviembre.

Soriano Miras, R.M. 2006. “La Inmigración femenina marroquí y su asentamiento en España. Un estudio des de la Grounded Theory”, *Revista Internacional de Sociología* (RIS), LXIV (43): 169-191.

Tapia Ladino, 2011. “Género y Inmigración. Trayectorias investigativas en Iberoamérica”, *Revista Encrucijada Americana*, 4 (2): 115-147.

Teixidó Farré, G.2010. *Representaciones de la mujer inmigrante en el cine español (1990-2009)*, treball de recerca dels programes de postgrau del Departament de Comunicació de la Universitat Pompeu Fabra.

Zlotnik, H. 2003. "The global dimensions of female migration", *United Nations: International Migration Report 2002*. Washington, DC: Migration Policy Institute.

